

Eduard Looijenga

Disciplinegroep Wiskunde, Universiteit Utrecht

Postbus 80010, 3508 TA Utrecht

looijeng@math.uu.nl

Koninklijk!

Het Wiskundig Genootschap ontving op 1 mei het predikaat Koninklijk uit handen van burgemeester Guusje ter Horst van Nijmegen. Dit gebeurde tijdens het speciale lustrumprogramma van het 39ste Nederlands Mathematisch Congres. Eduard Looijenga is voorzitter van het KWG en was bij het verwerven van dit predikaat nauw betrokken.

De voorbereidingen voor de aanvraag om het predikaat koninklijk te mogen voeren waren ruim een half jaar geleden begonnen. Pas drie dagen tevoren, op 28 april, kregen we telefonisch bericht dat dit recht ons gegund zou worden. Die korte tijd tussen bevestiging en publieke bekendmaking hielp het bestuur dit goed geheim te houden, maar het was ook de reden dat de Burgemeester (die natuurlijk al eerder hierop voorbereid was) nog niet over de oorkonde beschikte. De volgende dag stelde het bestuur de leden voor onze naam te wijzigen in Koninklijk Wiskundig Genootschap en onze huisstijl overeenkomstig aan te passen. Dat werd met algemene stemmen aanvaard en is voor zover mogelijk al dit nummer geïmplementeerd.

De voorbereidingen waar ik het daarnet over had bestonden vooral uit het aanleggen van een dossier, waarin doel, organisatie en geschiedenis van de vereniging worden beschreven en waaruit ook zijn financiële gezondheid blijkt. Nu is toekenning van het predikaat in principe alleen aan de orde in een jaar dat de vereniging een geheel veelvoud van 25 (maar minstens 100) jaren oud wordt. Een cruciaal onderdeel van het dossier is dan ook een afschrift van de oprichtingsakte. Maar iedereen die de geschiedenis van ons Genootschap een beetje kent, weet dat de eerste secretaris Arnoldus Bastiaan Strabbe na zijn min of meer gedwongen aftreden in 1804 de oprichtingsdocumenten zoek maakte en vermoedelijk vernietigde. Hiernaar

verwijst het mooie bijzinnetje ‘zijnde het Oude Notulenboek reeds voor scheurpapier gebruikt’, dat we in de notulen kort na dit voorval aantreffen. Daarom kennen we niet de oprichtingsdatum, maar dat dit in het najaar van 1778 moet zijn geweest werd in 1923 door de verzekeringswiskundige Van Haaften [1] aangetoond. Wat echter ten tijde van Van Haaften gold, geldt nog steeds: de primaire bronnen zijn niet meer voorhanden.

Toekenning van het predikaat had natuurlijk meer voor de hand gelegen in 1978, toen het genootschap zijn tweede eeuwfeest vierde. Dat is ook geprobeerd, en ik vermoed dat een artikel van Cor Baaijen over het ontstaan en de geschiedenis in het Nieuw Archief van dat jaar [2] voortkomt uit de samenstelling van een aanvraagdossier; in ieder geval heb ik bij de aanmaak van het onze van zijn artikel veel profijt gehad. De vraag is dus: waarom lukte het toen niet en nu wel? Ik heb horen onderstellen dat dit aan onze ouderdom te wijten is: wij zouden ons diskwalificeren vanwege het enkele feit dat we ouder zijn dan het Koninklijk Huis. Als dat voor prinses Juliana een serieus argument was, dan is dan blijkbaar onder koningin Beatrix niet meer, maar eerlijk gezegd geloof ik daar niet in, want het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen verkreeg in 1969 bij zijn 200-jarig bestaan wel het predikaat Koninklijk. Misschien is de verklaring eerder deze: Danny Beckers vertelde me tijdens het afgelopen congres dat er in Leiden een klein, wiskundig genootschap bestond dat de toekomstige Koning Willem I als lid heeft gehad en dat onder deze Koning later het predikaat mocht gaan voeren. Zoals verwacht mag worden (en blijkt uit artikel 3 van de richtlijnen [4]), kan hooguit één zo’n genootschap zich Koninklijk noemen en omdat dit Leidse genootschap pas rond 1987 ter ziele ging, zou hiermee verklaard kunnen zijn waarom ons dat in 1978 is onthouden. Onze

lustrumspreker Veltman vertelde me dat de Nederlandse Natuurkundige Vereniging ook al eens tevergeefs geprobeerd heeft dit predikaat te verwerven, en dat gaf me een mogelijkheid mijn onderstelling onmiddellijk te testen. Een zoekmachine gaf hierover binnen tien seconden uitsluitsel: in 1801 werd te Groningen opgericht het Natuur- en Scheikundig Genootschap, dat zich sinds 1976 het Koninklijk Natuurkundig Genootschap noemt en nu nog bestaat.

We zijn natuurlijk heel content met de toekenning. Een neveneffect is dat we als KWG wat omhoog klimmen in het alfabet en ons scharen in het gezelschap van andere beroepsverenigingen die met een K beginnen zoals KIVI, KNAG, KNCV en KNHG. En een andere implicatie is dat de leden van het aftredende dagelijks bestuur blijkbaar van onbesproken gedrag waren, want hun doopceel is zorgvuldig door een ervaren gezelschap gelicht — een opluchting voor hen en mogelijk een geruststellende gedachte voor u. ◀

Referenties en noten

- 1 M. van Haaften, *Het Wiskundig Genootschap, zijn oudste geschiedenis, zijn werkzaamheden en zijn betekenis voor het verzekeringswezen*, P. Noordhoff, Groningen 1923.
- 2 P.C. Baaijen, *Wiskundig Genootschap 1778–1978: some facts and figures concerning two centuries of the Dutch Mathematical Society, Nieuw Archief voor Wiskunde* (3), XXVI (1978), p. 177–205.
- 3 S.B. Engelsman, *Het Wiskundig Genootschap en de eerste secretaris Strabbe*. In R.H. de Jong, T.W.M. Jongmans, P.H. Krijgsman (red.), *Tweehonderd jaar onvermoeide arbeid*, p. 9–21, 1978 (tentoonstellingscatalogus).
- 4 Artikel 3 van de richtlijnen voor de toekenning van het recht tot het voeren van het predikaat ‘Koninklijk’ luidt: *Verenigingen die deel uit maken van een landelijk, federatief of overkoepelend verband, of die van een zodanig verband deel zouden kunnen uitmaken, waaraan het predikaat ‘Koninklijk’ reeds is verleend zullen als regel, behoudens heel bijzonder gevallen niet in aanmerking komen voor het predikaat.*

HARE MAJESTEIT DE KONINGIN
HEEFT BIJ HAAR BESCHIKKING VAN

28 april 2003

HET RECHT TOT HET VOEREN VAN HET PREDIKAAT
KONINKLIJK

VERLEEND

AAN

*Het Wiskundig Genootschap
te
Amsterdam*

DE GROOTMEESTER
VAN HET HUIS
VAN HARE MAJESTEIT DE KONINGIN

Mauck